

DĚJINY RATENIC

R A T E N I C K Ý D V Ů R

Sepsal: Karel Pokorný

Ústí nad Labem, 21.3.1989

Obsah:

1. Ratenický dvůr - úvod
2. Dvůr v 18. století
5. Les
5. Poddaní
7. Dvorská čeleď a její páni
10. Jak vypadal ratenický dvůr
11. Rozdělení dvora
20. Šafáři při ratenickém dvoře
21. Prameny
22. Skica ratenického dvora před jeho rozdělením
23. List Mikaláše z Dražovic a na Cerhenicích, kterým se
22. ledna 1516 obrací na Kouřimské, aby byli nápomocní jeho
služebníkovi Václavu z Ratěnic

Ratenický dvůr

Nejstarší zmínka o ratenském dvoře pochází z r.1340. Dvůr patřil Hroznatovi spolu s 5 osedlými, kteří měli 10 koní a 5 ovcí. Dále patřil v Ratenicích Hroznatovi 1 podsedeček a 1 služebník Viczek se 4 koni a 3 ovcemi. Mimoto patřilo Hroznatovi v blíže neurčené vsi T...pole 13 osedlých s 16 koni, 1 kravou, 6 ovcemi a 5 podsedy.

V roce 1411 se v Ratenicích připomíná "poplužní dvůr" spolu s loukami, lesy, háji a vodními toky". V roce 1479 držel v Ratenicích polovinu dvora s poli, loukami, pastvinami, lesy a se vším příslušenstvím, Petr, řečený Liška z Chotětic.

Na přelomu 16. a 17. století byly v Ratenicích dva dvory, nazývané Starý a Nový. Starý dvůr zřejmě odedávna přiléhá k ratenické tvrzi, v místech dnešní t.zv. Dvorské ulice.

Nový dvůr^{+/} byl patrně založen na pozemcích rybníka Tetřev, který byl asi po založení výnosnějšího rybníka Klenot na počátku 16. století /po roce 1514/ vypuštěn a přeměněn na pole a louky. Poloha Nového dvora se v písemných pramenech nezachovala. Lze ji s největší pravděpodobností hledat v místech pozdějšího statku č.31 a chalupy č.47, jak tomu nasvědčuje valovitý terén, k jehož zřízení a úpravě bylo zapotřebí značné množství pracovních sil a povozů. Po 30.leté válce byl na místě Nového dvora vybudován selský statek /č.31/ a k němu přičleněna i část polí od Nového dvora. V Berní ruce z r.1654 je sedlák Jan Volák na tomto statku s 43 strychy jmenován jako novousedlý. Většina polí a luk Nového dvora byla po jeho zrušení přidělena k Starému dvoru, jehož správa se nacházela v ratenické tvrzi.

Dne 29.1.1694 zemřela v Ratenicích ve stáří 78 let Alžběta, vdova po nebožtíku Janu Nekudovi, novodvorském kováři v Ratenicích. Zápis o jejím úmrtí v dobrichovské matrice je svědectvím o existenci Nového dvora před tímto obdobím. V dalším období již zprávy o Novém dvoru nehovoří,

+/ V roce 1622 patřil Nový dvůr Johaně Střelové, rozené Švihovské, matce Purkharta Střely z Rokyc, pána na Cerhenicích a Ratenicích. ~~Dnem 30.1.1622~~ Pro aktivní účast na povstání byl Střelovi z Rokyc zkonfiskován v Ratenicích Starý dvůr.

Dvůr v 18. století

Císařovna Marie Terezie usilovala o reformu berní soustavy, která by umožnila přesnější rozvrh zatížení poddaných a zlepšil se neutěšený stav státních financí. Za tím účelem bylo zpočáto s pracemi na opravě zemského katastru z r. 1654, který byl do té doby základem pro rozvrh kontribuce na jednotlivé kraje a vrchnosti, přičemž panská půda nebyla zdaněna.

Vrchnostenské úřady zpracovaly t.zv. Příznávací tabely, ve kterých uvedly podrobný popis o výměře dominikální a rustikální půdy. Cerhenický správce Jan Ignatius Heynsarius příznávací tabele podepsal 8.9.1713. Podle této tabele patřily k ratenickému dvůru tyto pozemky:

A Pole	Parcel	Kvalita půdy		/strychy a věrtele pražské míry/					
		dobrá		střední		špatná		celkem	
I. Poloha polí		str.	v.	str.	v.	str.	v.	str.	v.
Nad Domeckým rybníkem Botka zvaná	1	30	-	20	-			50	-
U Domeckého rybníka včetně kusu za Kropáčovou zahradou	1	88	-	50	-			138	-
Za stodolama	1	88	-	50	-			138	-
Na kemnech	1			22	-	23	-	45	-
Cesta naproti rybníku Domek	1	19	-	15	-	18	-	52	
Celkem	5	225	-	157	-	41	-	423	-
II.									
<u>V užívání za poplatek v penězích:</u>									
sládek	2					6	3	6	3
šafář	1					2	-	2	-
III. Užívání bez náhrady									
cerhenický šafář	2			1	2			1	2
ratenický šafář	1			2	-			2	-
myslivec /hajný/	2					3	2	3	2
mistr ovčácký	2			-	3 1/2			-	3 1/2
Celkem polí		225	-	161	1 1/2	53	1	439	2 1/2
IV									
Ovocná zahrada	1							-	2
Výměra celkem								440	1/2

B Louky	Parcel	sklizeň für		otava		Celkem
		seno				
		4 spřežní	2 spřežní	4 spř.	2 spř.	
Vohrađa	1	6	-	-	-	6
V mokrých	1	18		6		24
Tetřev	1	12		3		15
Široká u Lhoty	1	8		3		11
V dlouhých u lhotického mostu +/	2	3		-		3
Červenovská	1	6		1		7
Celkem	7	53	-	13	-	66

Panská hospoda: Pole a louky za peněžité poplatek /úrok/

Pole:

Nad Lány 1 kus 2 strychy špatné bonity
 U mokrých 1 kus 4 strychy 2 větele - střední bonity
 Louka Červenovská 1 kus - sklizeň 1 fura sena na 2 potahy

Příznávací tabeľa cerhenického panství byla zkoumána v roce 1718 zvláštní rektifikační komisí, která provedla podstatné opravy zařazení pozemků ratenického dvora do bonitních tříd.

Celkově bylo zařazeno orných polí

v dobré půdě	314 str.	3 větele
v prostřední půdě	67 "	1 "
ve špatné půdě	16 "	1 1/2 "

	398 str.	1 1/2 v.
ladem ležící	9 "	2
pusté a zerostlé	-	1 12/
ovocná zahrada	3	3 1/2

Celkem	412 str.	1/2 větele

Při vizitaci ratenického dvora byly zjištěny tyto výnosy panských polí:

	výnosy v zrně	
v dobré půdě	10 mandelí	4 větele zrna
ve střední	6 "	3 větele zrna
ve špatné	3 "	2 větele

+/ Byl to most přes náhon z Výrovky do rybníka V březině u Vrbové Lhoty

Sklizeň sena: 22 4 spřežních fůr
 12 1/4 dvouspřežních fůr
 Sklizeň otavy: 4 4 spřežní fůry
 9 2 spřežních fůr

Ovocný sad: 3 strychy 3 1/2 věrtele

Tereziánský katastr vstoupil v platnost od 1.11.1748. Z ratenického dvora se podle tohoto katastru platila zemská daň ve výši 21 zlatých ročně. Avšak i tento katastr byl znovu revidován a přepracován z hlediska bonity půdy a její výnosnosti pro danové účely.

Při dalším přiznání výměry a bonity půdy v roce 1749 bylo při ratenickém dvoře

orné půdy	100	strychů	při výnosu	4 zrn	/věrtel/
	100	"	"	3 zrn	
	144	"	"	2 1/2 zrna	
ladem ležící půdy	45	"			
ovocná zahrada	-		2 věrtele		
Celkem	389	strychů	2 věrtele		

Sklizeň sena byla v roce 1749 udána na 34 fůr^{sens/} a otavy 8 fůr dvouspřežních, v r. 1753 byla vykázána sklizeň 186 fůr sena a 36 fůr otavy dvouspřežních

V roce 1751 byla provedena revize přiznání z r. 1749, která zjistila, že pole ratenického dvora jsou dvojí kvality, přičemž přičemž část týchž dílů jsou v dobré a další část leží v písečné, nebo kamenité půdě. Celkově bylo zjištěno 3/4 orných obdělávaných polí v dobré a 1/4 ve špatné půdě. Výnosnost polí byla v 1. třídě /dobrá pole/ 4 3/8 zrna a ve 3 třídě /špatná pole/ 1 1/8 zrna. Ladem leželo 45 strychů polí.

Po provedených revizích a jednáních státních orgánů s vrchnostenskými vstoupil nový panský tereziánský katastr Exaequatorium dominicale/ v platnost roku 1756 a od roku 1757 byla podle něho vrchnosti vyměřována kontribuce. Tím byla zrušena výsada stavů, že panská půda nemůže být podrobena dani.

Definitivní údaje, podle kterých byla od roku 1757 vypisována cerhenické vrchnosti z ratenického dvora kontribuce, ~~jsou~~ jsou uvedeny v t.zv. Exekvačním výtehu /exaequations extrakt/. Ten podává přehled o výměře půdy, výnosech a kontribuční dávce:

Dvůr Ratenice - podtřída 4, výnos 4 1/2 zrna

- orná půda a užitkové zahrady 362 strychů 3/4 věrtele
 taxa 1 zl. 18 krejc. z 1 strychu
 celkem částka 470 zl. 50 krejcarů
- pastvina..... 2 strychy á 16 krejc./str. 32 krejcarů

3. Louky užívané společně s cerhenickým dvorem

154 fůry á 1 zl.10 kr. 179 zl. 40 kr.
dvouspřežní

Celkový výnos dvora..... 651 zl.22 krejčery
=====

Na tabele z roku 1756 je záznam, že z ratenického dvora se odvádělo 21 zlatých zemských daní.

Ani tento tereziánský panský katastr však nebyl přesný, protože výměry půdy nebyly stanoveny měřením, ale odhadem podle oka. Porovnáním všech shora uvedených údajů o výměře a kvalitě panské půdy z roku 1756 s původním příznáním z roku 1713 a prováděnými revizemi, vidíme, že údaje o výměrách panských pozemků jsou ponejvíce zaokrouhlené, takže sama vrchnost přesnou výměru pozemků nejenže neznala, ale na příznání přesných údajů pro danové účely neměla ani zájem.

Les

~~K ratenickému dvoru patřil i les u vsi Nučic, se výměře 112 strychů. Les ležel "mezi knížecími kosteleckými lesy v poloze nazývané Nobavice, Soudnej a U vody. V roce 1713 se vedl s kosteleckým panstvím spor o lesy ležícími "nad lukami proti olešenským lesům".~~

Při lesích byla samota Střelovka, kde v r. 1788 uvádí Schaller 4 domy, z toho 1 hájovna a 1 hostinec. Samota byla vzdálena od Ratenic 4 - 5 hodin jízdy povozem.

V roce 1844 sestával les převážně ze smrků, jedlí a dodával palivové a stavební dřevo pro potřebu vrchnosti. Les měl výměru 195 jiter, t. j. asi 112 ha.

O Nučicích se zmiňuje ve svých Pamětech i milčický rychtář Vavák, když stavěl r. 1793 v Milčicích novou chelupu. Uvádí, že za dlouhé a dílem tesané dříví platil v Nučicích na Střelovce šenkýři Václavu Vomáčkovi, svému zeti, 35 zlatých. Píše, že zeti vzal "peníze Ratenické, 12 zlatých," A dále: "za udělaný šindel u Vomáčky dáno Ratenickým 3 zl." /Ratenický byl zřejmě tesař z Ratenic, který pro Vaváka pracoval a kterého nenazývá jeho jménem/. Nicméně Vavák podává svědectví o tom, že z panského lesa v Nučicích se dodávalo dřevo a vyráběly šindele pro výstavbu domů nejen na cerhenickém panství.

Poddaní

V roce 1554 byly stanoveny robotní povinnosti 8 ratenických poddaných, kteří v té době patřili k poděbradskému panství, urbárním zápisem:

"Item všichni nadepsaní z téže vsi povinni sou na lukách královských tu, kdež se jim rozkáže, seno k hředám hrabatí a za to se pacholku s vidlemi každému za 1 den po 1 gr., s hráběmi každému za 1 den po 5. máj gr. a k tomu se jim chléb a řídké pivo přidává."

V pobělohorské době se robotní povinnosti poddaných zvýšily a půda ratenického dvora byla z největší části obdělávána poddanými. Podle zprávy z r. 1638 byli poddaní cerhenického panství v sousedních Pečkách povinni, zřejmě na ratenickém dvoře,

"kde se jim jen poručí, seno a votavy voziti, na popluží panském na zimu i na jaře vorati a vláčetí, jsou též povinni obilí do stodoly panské voziti, konopí trhati a proso plíti, hnoj ze dvora na pole panské voziti, ovce prátí a stříhati, při této příležitosti se jim strava dává."

V purkrechtních registrech z r. 1651 je v Ratenicích zaznamenáno 15 gruntů sedláků, chalupníků a zahrádníků a 4 grunty bez hospodáře.

V berní ruce z r. 1654 jsou evidováni 4 sedláci a 1 selský grunt /č. 22/ bez hospodáře, 6 chalupníků a 2 pasté chalupy.

V soupisu poddaných v r. 1713 a 1718 bylo přiznáno v Ratenicích 5 sedláků a 7 chalupníků.

V roce 1749 a 1753 vykonávalo na ratenickém dvoře robotu 5 selských usedlostí 3 dny v týdnu po celý rok se 4 spřežními potahy a 7 usedlostí chalupníků vykonávalo robotu bez potahu 3 dny v týdnu po celý rok.

V těchto letech si cerhenské vrchnost stěžuje, že má velký nedostatek poddaných pro obdělávání polí. Pro všechny hospodářství se musí dovážet palivové a stavební dříví z vlastních lesů u Nučic, kde je malá hájovna, vzdálených 2 - 3 míle cesty. Pro pivovar nutno dovážet slad, chmel a další hospodářský materiál.

Sklizené obilí se vozilo prodávat na trhy značně vzdálené, až do Prahy, Hradce Králové a jiných měst. Z těchto důvodů musí vrchnost držet na svých dvorech mnoho tažného dobytka, což vyžaduje velkých nákladů.

Na sklizeň obilí vrchnost zaměstnávala žence až z oblasti Posázaví, kterým se vyplácelo na všech dvorech kolem 100 zlatých hotových peněz.

Ve svém přiznání vrchnostenský úřad dále poukazuje na špatné pastviny a malou výměru luk pro dobytek, což má negativní vliv na řádné obdělání polí. Poukazuje na několik neúrodných let, krupobití a v důsledku toho i nižší úrodu obilí.

Robotním patentem z 13. 8. 1775 stanovila Marie Terezie výši roboty pro Čechy. Podle zachovaného robotního seznamu z r. 1777 vykonávali 4 rateničtí sedláci potažní robotu se 4 koni po 3 dny v týdnu po celý den a 1 sedlák tutéž robotu s 3 koni a ruční robotu 2 dny v týdnu.

Celkem 6 chalupníků robotovalo celoročně 2 1/2 dne týdně a 1 chalupník 3 dny v týdnu, 15 domkářů a podruží robotovali 13 dní /peší roboty/ v roce. Obecní pastýř, pokud vykonával službu, nevykonával robotu.

Dvorká čeleď a její páni

Kromě poddaných pracovala na dvoře čeleď za mzdu. O jejím profesním složení nás informuje seznam nekatolíků na cerhenickém panství z roku 1651. Na dvorech v Cerhenicích a Ratenicích pracovali:

		let	náboženství
Tomáš	řezáč	40	evangelík
Anna	manželka	37	" "
Mikuláš	mejstřík	26	" "
Václav	panský pacholek	20	" "
Martin	" "	35	" "
Jan	" "	21	" "
Michal	" "	28	" "
Matouš	" "	18	" "
Mikuláš	" "	17	" "
Vondra	" "	30	katolík
Eva	šafářka	50	evangelík
Dorota	kuchařka	32	" "
Manda	děvka	30	" "
Kateřina	děvka	18	" "
Lidmila	" "	30	" "
Martin	kovář	30	" "
Kateřina	manželka	28	" "
Janek	učedník	15	" "

Čeleď byla vesměs svobodná, jen kovář a řezáč byli ženatí. Bydleli v hromadných ubytovnách, které se nazývaly ratejny, aneb v chlévech a maštalích spolu s dobyt看em.

Těžké životní postavení čeledi, vysilující práce a nevhodné ubytování nevytvářely potřebné sociální podmínky pro uzavření sňatku a rodinný život. Jak dosvědčuje dobřichovská matrice, svobodným ženám se v té době narodil značný počet dětí, jejichž otec je v matrice zapsán jako "neznámý", anebo namísto jeho jména je napsána přeškrtnutá nula / 0 /. V letech 1670-1700 se v Ratenicích svobodným matkám narodilo 11 dětí, jejichž otec byl neznámý.

Prvým nejstarším zápisem v matrice narozených v Ratenicích je údaj o narození chlapce Jiříka dne 16.5.1666 matce Kateřině. Jako otec uveden "Jan lotr", panchart z Ratenic. Kmotrem dítěte byla Mariana, pasačka z Ratenic. Znění zápisu svědčí o těžkém společenském a životním postavení ratenické čeledi.

O čeládce na cerhenickém panství se zachovaly v zápisech jen skrovné zmínky. V závěti Sobiny Střelové z r.1630 je zmínka o čeládce, která sloužila její osobě: "..... Jakož i čeládce některé při ní pozůstávající něco na malé služby jich dlužno se pozůstává, též co komu na památku z lásky po smrti své nařizuje, jsouc to vše na rejstříku rukou její vlastní podepsaným zaznamenáno. Tomu chce, aby těm osobám z peněz hotových po ní pozůstalých ihned při zainteresování jich jednomu každému, jako i to pokudžby co komu oústně na smrtelné posteli dala a poručila, zcela a zouplna zapláceno a odvedeno bylo."

Ve smlouvě o rozdělení majetku bratří Rudolfa a Viléma Oldřicha Střely z Rokyc z 28.6.1638 na dva díly se píše též o rozdělení dvorské čeládky: "Služební čeládka na dvorech obou bratří, totiž do vánoce příšlých, má dosloužiti a po vysloužení má se jim mzda jejich zaplatiti a poté je propustiti do těch gruntů, z kterého dílu do služby přišli."

Ve své závěti z 26.5.1676 Vilém Oldřich Střela z Rokyc m.j.vyslovuje přání: "...čeládce aby všechna zadrželá služba ihned po mé smrti bez prodlení byla zaplácena." Dále Střela odkázal "chudým, slepým a chromým na gruntech cerhenských zůstávajícím šesti osobám, kteříž by již pracovati nemohli, každoročně po 1 groši dávatí."

- - - - -

V roce 1651 uvádí Oldřich Střela z Rokyc při své osobě na cerhenickém panství toto služebnictvo:

Jména lidí při osobě mé	Stavu	Kdo jest jakého povolání	Stáří	Náboženství
Adam Smolař z Rochova	rytířského	-	36	katolík
Alena rozená z Elprtice	rytířského	manželka	32	"
Hans Hendrich Binding	rytířského	hofmistr	20	"
Pavel	svobodný	komorník	15	"
Jiřík	poddaný	páže	17	evangelík
Jan	poddaný	kuchař	18	katolík
Jiřík	svobodný	písař	24	evangelík
Jiřík	svobodný	maštalíř	28	"
Hans	svobodný	maštalíř	28	"
Anna	poddaná	predlí	30	"

Dále uvádí Střela tyto své poddané a sloužící na dvorech:

Jan Brousil	poddaný	ouředník	32	katolík
Tobiáš	poddaný	obročný	23	evangelík
Pavel	cizí	sládek	56	"
Kateřina	cizí	manželka	36	"
Jan	cizí	syn	20	"
Václav	cizí	syn	18	"
Jan	poddaný	zahradník	19	katolík
Jiřík	cizí	šafář	41	evangelík
Tomáš	poddaný	ovčák	38	katolík
Anna	poddaná	manželka	35	evangel.
Eva	cizí	šafářka	50	"

Závěť Viléma Střely z Rokyc z roku 1686 dává nahlédnout do řízení jeho cerhenického statku, ku kterému ratenický dvůr patřil. Při své osobě měl komorníka Viléma Sandholcera a páže Václava Petružilku. Od roku 1653 byl jeho agentem Jan Viktor Švantl z Třebska, měšťan Nového Města pražského.

Správcem statku byl Jan Vilém Velimský, kterému Štěpěle odkázal ve své závěti 150 zlatých "pokudž mě věrně až do mé smrti sloužiti bude" /Štěpěle zemřel r.1689/. Velimský je uváděn jako správce roku 1695 a v r.1697 je uváděn již jako "bývalý správce".

Šafářem v Cerhenicích byl před rokem 1684 Jiřík Černoehorský.

Šafářem v Ratenicích je připomínán r.1678 a 1679 Jakub Horáček, v r.1688 byl ratenským šafářem jakýsi Gabriel. V letech 1667 a 1695 se připomíná Anna Krajská, šafářka z Ratenic.

V roce 1689 přešlo cerhenské panství i s Ratenicemi do rukou hraběte Adolfa Vratislava ze Šternberka, pána na Zásmukách. V době jeho vlády je v roce 1695-1713 uváděn jako cerhenický hejtman Jan Collator a jako správce Jan Ignác Corracius. V letech 1721 - 1739 byl správcem Ignác Najmon a po něm se stal hejtmanem Jan Voska, v r.1754 uváděn Jan Pavel Schoess.

V roce 1757 prodali Šternberkové panství Marii Terezii pro Ústav šlechtičen na hradě Pražském. V letech 1762-1784 byl ředitelem panství Jan Švarc, od r.1784 Jan Herrmann, v 90. letech připomínán Joh. Frant. Baddele. Do roku 1848 působil v Cerhenicích jako ředitel Jakub Weber, který odešel 14.4.1849 na odpočinek s požitkem 800 zlatých ročně a přesídlil do Kutné Hory. Jeden z jeho synů byl v pozdějších letech místodržitelem v Praze. Nástupcem Webra se stal Vojtěch Wenzl a po něm r.1850 Václav Hartig, který později přešel na panství Karlštejn.

Vrchnostenští správci dovedli využívat svého postavení k získání finančních prostředků od poddaných, výpůjčkami peněz od poddaných a zádušního obilí. Výpůjčky dlužili dlouhá léta a zhusta je nevrátili.

Správce Velimský dlužil za l.1684-1695 za zádušní ječmen 46 zl.53 kr. V roce 1697 již nebyl správcem a zůstal dlužen 23 zl.26 kr., 3 p.

V letech 1684/85 nemohli ratenští poddaní zřejmě vymoci od cerhenického šafáře Jiřího Černoehorského zapůjčené peníze a proto tento dluh postoupili jako dar ratenskému kostelu:

Martin Markytán z Ratenic /č.21/ dluh ve výši 1 zl., 30 kr.
Mikuláš Volák z Ratenic /č.31/ " " 4 zl., 20 kr.

V roce 1721 vykazuje ve svých účtech ratenické záduší dluh cerhenského hejtmana Najmona a v roce 1739 za týmž hejtmanem výpůjčku obilí

strychů věrtel čtvrtníků

pšenice	3	1	1
žito	1	1	1 3/4
ječmen	2	1	1
oves	3	-	1

Nový hejtman Voska, který nastoupil po Najmonovi, vykázal, že na konci roku 1747 se má "na panském špejcharu v Ratenicích"

*// Jan Voska uváděn k r.1747

nacházet po hejtmanu Najmonovi toto zádušní obilí:

	str.	věrt.	čtvrt.
pšenice zdaní	7	3	-
žito zadní	18	3	3/4
ječmen zadní	4	-	-

Na špejcharu se však toto obilí nenacházelo. Uvedený zůstatek obilí za "bývalým hetmanem Najmonem" byl v kostelních účtech uváděn každoročně až do r.1756, kdy byl na základě povolení vikáře jako nedobytný odepsán s odůvodněním: "rest, ku kterému se žádný znáti nechce". Panský hejtman Najmon tak zašantročil celkem 2562 litrů obilí v hodnotě asi 70 zlatých, které nepochybně strčil do vlastní kapsy.

Jak vypadal ratenický dvůr

Popis a poloha budov ratenického dvora se nezachovaly, i když je v pramenech o jejich existenci zmínka. Z nejruznějších archiválií je možno si vytvořit obraz o existenci a poloze budov.

Správa dvora sídlila v bývalé tvrzi, která nesla od r.1771 číslo 1. Zde byl příbytek šafáře, event. písaře. Ratenický dvůr byl zřejmě řízen hejtmanem, který sídlil v Cerhenicích. Prostřednictvím šafáře organizoval život dvora a průběh polních prací. Šafář přímo osobně organizoval a řídil práci poddaných a dvorské čeládky.

V sousedství tvrze, v místě dnešních domů č.33 a 34 byly patrně ubytovny čeledě, nazývané ratejny. Chlévy pro hovězí dobytek, voly a koně je možno situovat do míst dnešních čísel 39 a 37. Svědčí pro to t.zv. malá louž, ležící do 60. let za domem č.37, která byla nepochybně pozůstatkem hnojiště.

Na jižní straně se prokazatelně nacházely panské stodoly na obilí, slámu a seno. V josefském katastru z r.1785 je doslovně uváděn v polážce 329: "vejjezd za stodolma zouplna neužitečný". Stodoly zde stály i po zrušení dvora. Špejchar stál jistě blíž stodol /dnes č.36/ z návsi se vjíždělo do dvora v místech dnešního čísla 52 a mezi domy č.1 a 39. Mezi domem č.36 a 38 se vjíždělo do dvora branou, jejíž zbytek - kamenný pilíř - stojí při domu č.36 byl r.1930 zbořen povelozem taženým splašenými koni rolníka Rejholce a poté byl odstraněn.

Těsně ke dvoru přiléhala chmelnice, prostírající se v místech dnešních domů č.68, 74-78-87. Umístění ovocné zahrady můžeme předpokládat na místě dnešních domů č.35 a 54.

Poloha ratenického dvora je zřetelně vyznačena na rektifikované sekci vojenského mapování z r.1781. Ve vojensko-topografickém popisu k této mapové sekci je stručný popis polohy obce a dvora: "Ratenice leží na malém návrší dominující této krajíně, pokrytém poli, s kostelem obklopeným zdí a na samém okraji s velkým solidním uzavřeným dvorem; z obou může být uskutečněn průchod obcí".

Poznámka: Tato vojenská mapa nezachytla ještě zrušení dvora r.1778 - mapa byla nakreslena v r.1781.

Rozdělení dvora

Císařovna Marie Terezie schválila 1.3.1777 návrh na provedení t.zv.reasbuzace.Podstatou této reformy bylo rozdělení půdy vrchnostenských dvorů mezi poddané a převedení roboty na peněžitý plat.Reformu navrhl dvorní rada Frant.Antonín Raab a od r.1775 ji prověřoval na bývalých jezuitských panstvích. V Čechách byla reforma provedena na lo5 komorních, na dačnických, klášterních, městských a některých šlechtických statcích.

Touto rozsáhlou reformou byla početná skupina venkovského obyvatelstva v Čechách a na Moravě zbavena roboty, i když poddanství nepřestalo existovat. Noví usedlíci na panské půdě se nazývali emfiteuti, nebo familianti.

V roce 1778 byly rozděleny dvory cerhenického panství. Mezi cerhenskou vrchností a poddanými byla dne 1.října 1778 uzavřena smlouva o výkupu z roboty a přenechání dominikálních /panských/ pozemků do "věčného dědičného nájmu, neboli EMPHYTEUSIUM", /odtud název emfiteuti/ a to od 1.ledna 1779. Tento den skončila stará robota a staré platy.

V úvodu smlouvy je zapsáno, že na cerhenickém panství vrchnost vlastní čtyři dvory, které byly dosud poddanými z největší části obdělávány robotou. U jednotlivých dvorů se nacházela tato výměra orných polí:

u dvora Cerhenice	1475	měřic	orných	polí
u dvora Ratenice	567	"	"	"
u dvora Chocenice	852	"	"	"
u dvora Břežany	775	"	"	"
Celkem	3669	měřic	orných	polí

Dále vrchnost vlastnila 1373 měřice luk, pastvin, zahrad a dočasně pronajatých pozemků, t.j. celkem 5042 měřice dominikálních pozemků.

Při rozdělení pozemků mezi poddané se postupovalo podle této zásady:

- a/ aby především šafáři, když o to žádají, některé pozemky dostali;
- b/ budiž synům sedláků, kteří mají nějaký majetek a své děti zapatřiti chtějí, pozemky přenechány;
- c/ zbytek se rozdělí mezi domkáře, kteří dosud žádnou půdu neměli, nebo mezi docela nové osídlence, kteří jsou ve stavu zříditi si hospodářství.

Do emfiteutického vlastnictví byly přenechány poddaným i jejich rustikální usedlosti o celkové výměře 3266 dolnorakouských měřic /na celém panství Cerhenice/.

Vrchnost se zavázala, že všechny pozemky budou geometricky vyměřeny a zařazeny do čtyř bonitních tříd, aby nikdo nebyl oproti druhému zvýhodněn. Vyměřování se má provádět podle vídeňské míry na měřice /= 528 čtverečných sáhů/. Náklady na vyměření pozemků se zavázali převzít poddaní.

Poddaným bylo prominuto nevolnictví v tomto rozsahu:

- že bez zaplacení výhostních, nebo propouštěcích listů mohou se odebrati pod jinou jurisdikci v zemi, musí však dbát nařízení a vojenských soupisů,
- podle svého přání si mohou zvoliti řemeslo a služby a jsou zbaveni povinnosti vykonávat dosavadní služby pacholků, nebo jiných vrchnostenských donucení,
- při uzavření sňatku nemají za přiblašovací list zcela nic platit,
- poddaný může svou usedlost jinému prodati, vyměnit s tím, že vrchnosti buďe nový usedlý představen a je schopen setrvat na panství Cerhenice podle nového kontraktu 10 let,
- poddaní mají právo své usedlosti upsat a zastavit; za tím účelem vrchnost zavede řádné knihy, do kterých budou zapsány všechny kontrakty poddaných jako hypotéky.

Při rozdělení dvorů byly přenechány dosavadní hospodářské budovy novým osídlencům "za levné ceny". Splátky budov mají započít roku 1782 a zaplacený během čtyř let. Protože v okolních lesích byl nedostatek dřeva, poskytla vrchnost na postavení nových budov osídlencům dřevo ze vzdálených lesů v Ledči nad Sázavou za obvyklé ceny. Poddaní zaplatí jen 1/3 této ceny a 2/3 ceny jim vrchnost daruje. /pozn. panství Ledč n. Sázavou patřilo Ústava šlechticů na Hradčanech/.

Rybníci a hajní, kteří se ve službě pro vrchnost osvědčí, zejména při vymáhání plátek podle nového systému, budou dostávat každoročně přiměřenou odměnu.

Poddaní měli podle nového Raabova systému hradit ročně panství Cerhenice 10157 zlatých. Z toho nově usedlí na dosavadních dominikálních pozemcích uhradí z 1 měřice 1 zl. 23 kr., t. j. celkem..... 6974 zl. 46 kr.

Dosavadní rustikalisté mají uhradit ze svých 3256 měřic pozemků 3182 zl. 14 kr.
Celkem 10157 zl. -

Zemská kontribuce činila celkem z 8298 měřic dominikálních a rustikálních pozemků 1416 zl. 48 kr.

Vrchnost se zavázala zapůjčit nově osedlým v roce 1778 semena pro osev s tím, že je po sklizni v roce 1779 vrátí.

+/ Hajný užíval vrchnostenské pole Na Tetěvě o výměře 3 měřic 1 věrtale. Před rokem 1820 je užíval hajný František Mokřý. Toto pole podle nájemní smlouvy z 6. 7. 1832 pronajal Václav Šulák z Ratenic za 3 zl. 36 kr. ročně na dobu 6 let. V 1. 1827-1832 je pronajal Jakub Kloudek z Ratenic za 2 zl. 30 kr., r. 1838-1844 Jakub Zourek za 26 zl. 20 1/4 kr.

Platy poddaných vrchnosti byly pro prvých 10 let určeny v penězích, po této době má být podle dohody s poddanými placeno buď v penězích, nebo v obilí, přičemž za jednu vídeňskou měřicí zrna byly stanoveny ceny:

	zl.	kr.
a/ pšenice	2	-
b/ žita	1	30
c/ ječmene	1	-
ovsa	-	45

Obilí musí být poddanými doháno do panských špejcharů v čisté kvalitě.

Ostatní dávky, jako mlecí, pekarské a výčepní dávky zůstávají nadále v platnosti.

Nově sjednané platy v penězích včetně kontribuce musejí být vrchnosti odváděny v měsíčních splátkách. Povinnosti každého poddaného a dědičného pachtýře budou zaneseny do záručních listů a do knížek na domínikální dávky. Platby mohou být prováděny buď prostřednictvím rychtářů v jejich úředních dnech, anebo je každý poddaný sám předá vrchnosti, která mu platbu zaznamená do danové knížky.

Poddaní se vrchnosti zavázali, že budou pro vrchnost nadále za peněžitou úhradu provádět určité druhy prací, na př. různé ruční práce, potahy pro pivovar, pro budovy a pod. Tyto práce se zavázali poddaní vykonávat v pořadí podle vesnic a domů. Peněžité úhrady byla ve smlouvě vymezena:

a/ za 1 obyčejného nádeníka od Havla do Jiřího	pr 9 krejcarů
b/ uť Jiřího do Havla	12 "
c/ v průměrném čase beze stravy.....	15 "
d/ za 1 fůru pro panství s 2 koni na celý den	1 zlatý
e/ za jednu fůru mimo panství, když s fůrou tentýž den se vrátit nemohou.....	2 zlaté
/bez dalších příspěvků mimo zaplacení mýta, které má pokaždé vrchnost hradit/	
f/ za pochůzku posla pro cestu tam a zpět za jednu míli.....	6 krejcarů

V době války jsou poddaní povinni dodávat stanovené dávky obilí, sena, slámy a pod. a podle rozpisu vrchnosti provádět jízdy se svými vozy a koni pro armádu.

Domkáři a podruzi, kteří docela nic nevlastní, byli sice osvobozeni od roboty a nevolnictví, avšak byli povinni přispívat do kontribučenské pokladny v měsíčních splátkách

domkáři bez pozemků.....	1 zl. 30 kr. ročně
podruzi bez pozemků.....	1 zlatý ročně

Domy emfiteutů č.1,33-39, a 41, dále domy č.42 až 50, byly postaveny v průběhu roku 1779. V následujícím roce 1780 se již narodily mnohým emfiteutům v nových domech děti.

V domě č.1 se narodil Matějí Švančarovi 23.2.1780 syn Matěj.

V domě č.33 se narodil Václavu Krymlákovi syn Václav.

V domě č.34 se narodil Janu Horákovi ~~9.11.1780~~ 20.11.1781 syn František/

V domě č.35 emfiteut Jan Mirovský zemřel 5.9.1782

V domě č.36 se narodil Janu Harapesovi 9.3.1780 syn František.

V domě č.37 se narodil Františku Zalabákovi 12.5.1781 syn František.

V domě č.42 se narodil ševci Václavu Hornovi 7.1.1781 syn Jan

a v domě č.43 se mu narodila 18.5.1782 dvojčata Josef a Bernard, která do měsíce po narození zemřela. Václav Horn bydlal v domech č.42 a 43 v nájmu.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42

Na obecní půdě si postavili domy číslo

40 Jan Škarvada	47 Vojtěch Volák- na půdě statku č.31
42 Petr Stuchlík	48 Jan Hrdlička
43 František Jäger, kovář	49 Jan Horký
44 Josef Horel	50 Jan Markytán na půdě statku č.21
45 Václav Strnad	51 Andreas Horn /r.1792
46 Jiří Doubrava	52 Jan Kesler /r.1792
	53 Jakub Fryda na půdě statku č.9

Do konce století si postavili domy číslo

54 Vojtěch Vlasák	58 Ignác Kasal, školní učitel
55 Vojtěch Harapes	59 Martin Šulák
56 Jan Jarkovský, invalida	60 Karel Bašta
57 Václav Hereš	61 Martin Škarvada, invalida

Domy č.54,55,56,57,61 byly postaveny na bývalých panských pozemcích, č.58 a 59 na obecní půdě a č.60 na zádušním poli.

Půda od ratenického a cerhenického dvora byla rozdělena jak mezi nové osídlence, tak mezi domkáře, kteří již měli své domy postavené před rozdělením dvora na obecní půdě, anebo kteří si je v té době na obecní půdě postavili.

Od cerhenického dvora bylo převedeno na emfiteutické dávky:

Dům číslo	Jméno a příjmení	Název polí	Vídeňských sáhů
3	Martin Zalabák	V lánech	2013
4	Josef Jäger	Na kamnech	4199 1/4
8 ✓	František Müller	Na kamnech	2508
10	Vít Novotný	V lánech	1864 1/2
11	Martin Škarvada	Na kamnech	4917
13 ✓	Vojtěch Horn	Na kamnech	2673
16 ✓	Jakub Krymlák	Na kamnech	5420 1/4
17	Jiří Petráček	Na kamnech	4966 1/2
18	Václav Klouda	V lánech	957
19	Jakub Klouda	V lánech	940 1/2
23	Václav Kryzula	V dolících	1955 1/4
24	Václav Svoboda	Na kamnech	2508
25	Tomáš Zalabák	Na kamnech	2301 1/4 ?
25	Tomáš Zalabák	V lánech	2219 1/4 }
26	Jan Honejšek	V lánech	2029 1/2
28	Martin Chábera	Na kamnech	3069
30	Václav Lžička -od ratenského dvora:		
		V Červenovský	3795
15	od cerhenského dvora:		
		V lánech	996 1/4 }
16	<u>Od cerhenského dvora:</u>		
32	Bernard Vlasák	V jezírkách	2450 1/4
		V lánech	1881
34	Jan Horák	V lánech	1056
35	Jan Mirovský	V lánech	1237 1/2
38	Vít Borovička	Na kamnech	2194 1/2
40	Jan Škarvada	V lánech	2145
42	Petr Stuchlík		940 1/2

Celkem: 115 měřic 15 3/4 mázličů

Od ratenického dvora:

1	Matěj Švančar /Čvančara/	Na Tetřevě	5197 1/2
		Nad rybníkem	3399
	Pole:	Nad loučkama	14016 3/4
		Za stodolama	156 3/4
12	Louka	Na Tetřevě	2631 3/4
	Zahrada		24 3/4
2	František Švančar	Pole: Nad loučkama	297
		U přední obce	511 1/2
23	Martin Zalesbák	Pole: V kopcích	3894
	Zahrada		198
	od cerbenického dvora:	V lánech	5775
24	František Jüger	Pole: Za stodolama	6179 1/4
		Nad rybníkem	3448 1/2
25		Zahrada	49 1/2
26	Martin Nádvorník	Pole: Od přední obce	2607
6	Petr Kulač	Pole: Od přední obce	3894
28	František Müller	Pole: Na Tetřevě	7532 1/4
		Od přední obce	3819 3/4
9	František Nykodým	Pole: Od přední obce	4809 3/4
10	Vít Novotný	Pole: Botka	9388 1/2
29		Zahrada:	214 1/2
11	Martin Škarvada	Pole: Nad rybníkem	2598 3/4
		Za stodolama	4125
	Zahrada		41 1/4
13	Vojtěch Rittmeister	Pole: Na širokém	4413 3/4
		Nad rybníkem	2318 1/4
		Od přední obce	3258 3/4
14	Jan Neuman	Pole: Na Tetřevě	6963
		Za stodolama	4059
		Nad loučkama	4034 1/4
	Louka:	Na Tetřevě	2450 1/4
	Zahrada:		254 3/4
15	Vojtěch Horn	Pole: Nad rybníkem	1699 1/2
		Za stodolama	7771 1/2
	Zahrada:		495
16	Jakub Krymlák	Pole: V kopcích	2458 1/2
17	Jiří Petráček	Pole: Nad rybníkem	1344 3/4
		Za stodolama	8728 1/2
	Zahrada		148 1/2

18	Václav Klouda	Pole: Nad rybníkem	1435 1/2
		Nad loučkama	3968 1/4
		Od přední obce	3489 3/4
		Zahrada:	305 1/4
	od cerhenického dvora:	Pole: V láněch	4644 3/4
19	Jakub Klouda	Pole: V kopcích	2739
		Nad rybníkem	2417 1/4
		Za stodolama	3762
		Od přední obce	3390 3/4
		Zahrada:	346 1/2
20	Matěj Horn	Pole: V kopcích	4215 3/4
		U přední obce	3456 3/4
		Zahrada	536 1/5
	od cerhenického dvora:	Pole: V láněch	5816 1/4
21	Jan Horký	Pole: U přední obce	4818
22	Vít Kryžula	Pole: U přední obce	4463 1/4
23	Václav Kryžula	Pole: Za stodolama	3159 3/4
		Od přední obce	3374 1/4
		Zahrada	74 1/4
24	Václav Svoboda	Pole: U Tetřeva	6402
		V kopcích	3159 3/4
		Louka: U Tetřeva	1402 1/2
		Zahrada	66
25	Tomáš Zalabák	Pole: Na širokém	4488
		V kopcích	5494 1/2
		Nad loučkama	5816 1/4
		Louka: Na širokém	1344 3/4
		Na širokém	420 3/4
		Zahrada	280 1/2
26	Jan Honejšek	Pole: Nad rybníkem	1377 3/4
		Nad loučkama	11088
		Zahrada	74 1/4
27	Václav Sajal	Pole: Za dvorem	5808
		Od přední obce	2749 1/4
28	Martin Chábera	Pole: V kopcích	2516 1/4
		Za stodolama	7334 1/4
		Zahrada	115 1/2
29	Václav Strnad	Pole: V kopcích	4273 1/2
		Nad loučkama	2466 3/4
		Zahrada	115 1/2
30	Václav Lžička	Pole: Nad loučkama	13728
		Louka: U Červenovské	965 1/4
		Zahrada	115 1/2
32	Bernard Vlasák	Pole: V kopcích	3762
		Louka: V mokrejch	2879 1/4
	od cerhenického dvora:	Pole: V láněch	4727 1/4

33	Václav Krymlák	Pole	Nad rybníkem -velké	5271	3/4
			Nad rybníkem -malé	2252	1/4
			Za stodolama	4537	1/2
		Louka	Za stodolama	99	
34	Jan Horák	Pole	Nad rybníkem	1600	
			Za stodolama	4694	1/4
			Nad loučkama	4966	1/2
35	Jan Mirovský	Pole	Nad rybníkem	2194	1/2
			Nad loučkami	1683	
			Na chmelnici	1592	1/4
36	Jan Harapes	Pole	Nad rybníkem	1749	
			Nad loučkami	1782	
			Od přední obce	2887	1/2
		Louka	Na hlavě	1542	3/4
37	František Zalabák	Pole	Nad rybníkem-velké	5502	3/4
			Nad rybníkem-malé	1518	
	od cerhenického dvora	Pole		4050	3/4
38	Vít Borovička	Pole	Nad rybníkem	1336	1/2
			Za stodolama	3918	3/4
			Nad loučkama	4818	
		Louka	Za stodolama	99	
	od cerhenického dvora	Pole	V lánech	4075	1/2
39	Petr Horel	Pole	Na Tetřevě	7012	1/2
			Nad rybníkem	4298	1/4
			Nad loučkama na příčce	11112	3/4
			V Houpkách	1559	1/4
			Nad loučkama	9124	1/4
		Louka	Na Tetřevě	3852	3/4
	* Za stodolama	181	1/2		
40	Jan Škarveda	Pole	Nad rybníkem	1864	1/2
			Za stodolama	7037	1/2
41	Václav Horn	Pole	V kopcích	5057	1/4
42	Petr Stuchlík	Pole	V kopcích	5123	1/4
43	František Jäger	Pole	Od přední obce	4925	1/4

Panská hospoda - kterou s polí zakoupil dosavadní nájemce :

32	Bernard Vlasák	Pole	Nad mokrejma	5832	3/4
			V lánech	2640	
			V Červenovské	1196	
			Na lomenici	2169	3/4
+/	Zehrada			387	3/4

Uvedený přehled o přidělení polí z ratenického a cerhenického dvora zpracoval r.1784 Antonín Seige, c.k.vrchní inženýr.
/0A Benešov u Prahy, karton č.3/

Z roku 1791, kdy bylo v Ratenicích 50 domů, zachovaly se v urbaniálních knihách cerhenského panství záznamy o urbánních dávkách, které platili sedláci a chalupníci na rustikálních usedlostech a emfiteuti na rozděleném dominikálním dvoře.

Čís. do- mu	Jméno s příjmením držitele	Robotní reluce z rustik.gr. /z domu/	Daň z dědič. ných gruntů zl., kr.	Celkem zl. kr.
1	Matěj Švančar	1.-	59 29 3/4	60 29 3/4
2	František Švančar	- 15 40	1 37 3/4	17 17 3/4
3	Martin Zalabák	1.-	2 48	3 48
4	Josef Jäger	1.-	34 2 1/2	35 2 1/2
5	Martin Nádworník	9 46 1/2	10 14 3/4	20 3/4
6	Petr Kulač	8 54 1/2	15 19	24 13 1/2
7	Tomáš Aron	73 7 1/2		73 7 1/2
8	Matěj Müller	10 5 1/2	25 38 1/4	35 43 3/4
9	František Nykodým	53 24	18 53 1/2	72 17 1/2
10	Vít Novotný	1.-	34 50 1/4	35 50 1/4
11	Jakub Skřivánek	1.-	4 51 1/2	5 51 1/2
13	Vojtěch Ritmeister	10 13 1/2	28 9 1/4	38 22 3/4
14	Jan Neumann	1.-	41 41 1/4	42 41 1/4
15	Vojtěch Horn	1.-	25 26 1/2	26 26 1/2
16	Jakub Krymlák	10 40 1/2	43 2 3/4	53 43 1/4
17	Jiří Petrášek	1.-	31 25 1/4	32 25 1/4
18	vdova Kloudová	1.-	51 35 1/4	52 35 1/4
19	Václav Klouda	1.-	39 37 1/4	40 37 1/4
20	Matěj Aron	1.-	42 18	43 18
21	Tomáš Merkytán	32 12 1/2		32 12 1/2
22	Vít Kryzula	49 27	17 32	66 59
23	Václav Kryzula	1.-	20 51	21 51
24	Václav Svoboda	1.-	24 20	25 20
25	Tomáš Zalabák	1.-	50 30	51 30
26	Jan Honejšek	1.-	45 59	46 59
27	Václav Sajal	11 26	23 49	35 15
28	Martin Chábera	1.-	27 41	28 41
29	Václav Strnad	1.-	18 59	19 59
30	Matěj Šlechta	1.-	57 31	58 31
31	Jan Volák	54 49		54 49
32	Bernard Vlasák		33	33
33	Václav Krymlák	1.-	39 46	40 46
34	Jan Horák	1.-	34 10	35 10
35	Jan Zalabák	1.-	49 28	50 28
36	Jan Harapes	1.-	27 37	28 37
37	František Zalabák	1.-	37 13	38 13
38	Vít Borováčka	1.-	49 21	50 21
39	Petr Horel	1.-	130 29	131 29
40	Jan Škervada	1.-	4 55	5 55
41	Václav Horn	1.-	10 37	11 37
42	Petr Stuchlík	1.-	11 52	12 52
43	František Jäger	1.-	19 21	20 21
44	Josef Horel	1.-	-	1.-

45	Václav Strnad	1.-	21 11	21 11
46	František Doubrava	1.-	-	1
47	Vojtěch Volák		11 09	11 09
48	Jan Hrdlička	1.-		1.-
49	Jan Horký	1.-	18 57	19 57
50	Jan Markytán		18 26	18 26

Celkem: Robotní reluce z domů 38
 Robotní reluce z rustikálních gruntů..... 369 21
 Daň z dědičných usedlostí /gruntů/ 1286 19 3/4
 podle nové smlouvy
 +/ C e l k e m 1693 40 3/4
 =====

Rozdělení daní v Ratenicích podle bonitních tříd půdy r.1784:

Třída	Měrice mázlíků	daň z 1 měrice /zl.kr./
I	85 11 1/2	41 1/8 krejcarů
II	333 12 1/4	32 krejcar
III	272 10 3/4	21 krejcar
IV	171 8	13 krejcarů
Celkem	863 10 1/2	Roční částka daně = 403 zl. 21 kr. =====

Velká část luk patřících odedávna k ratenskému dvoru byla r.1778 přidělena poddaným cerhenského panství z obcí Cerhenice, Chocenice, Zlaté Slunce, Nové Město a Dobřichov. Byly to louky v poloze V mokrejch, louka Hejtmanka a louky Na dlouhejch u Lánty. Bližší údaje jsou uvedeny ve stati O ratenských lukách a pastvinách, str.4 a 5.

Poznámka: Panská pole Na kamnech, která počátkem 18.století patřila k ratenickému dvoru, byla v průběhu 18.století přidělena k cerhenickému dvoru.

+/ V urbární knize nesouhlasí celkový počet dávek z domů.
 Robotní reluce = výkupné platy za bývalou robotu

Šafáři na ratenickém dvoře

Připomínání v letech

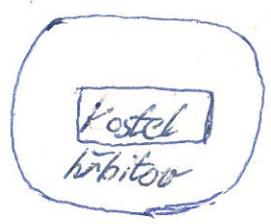
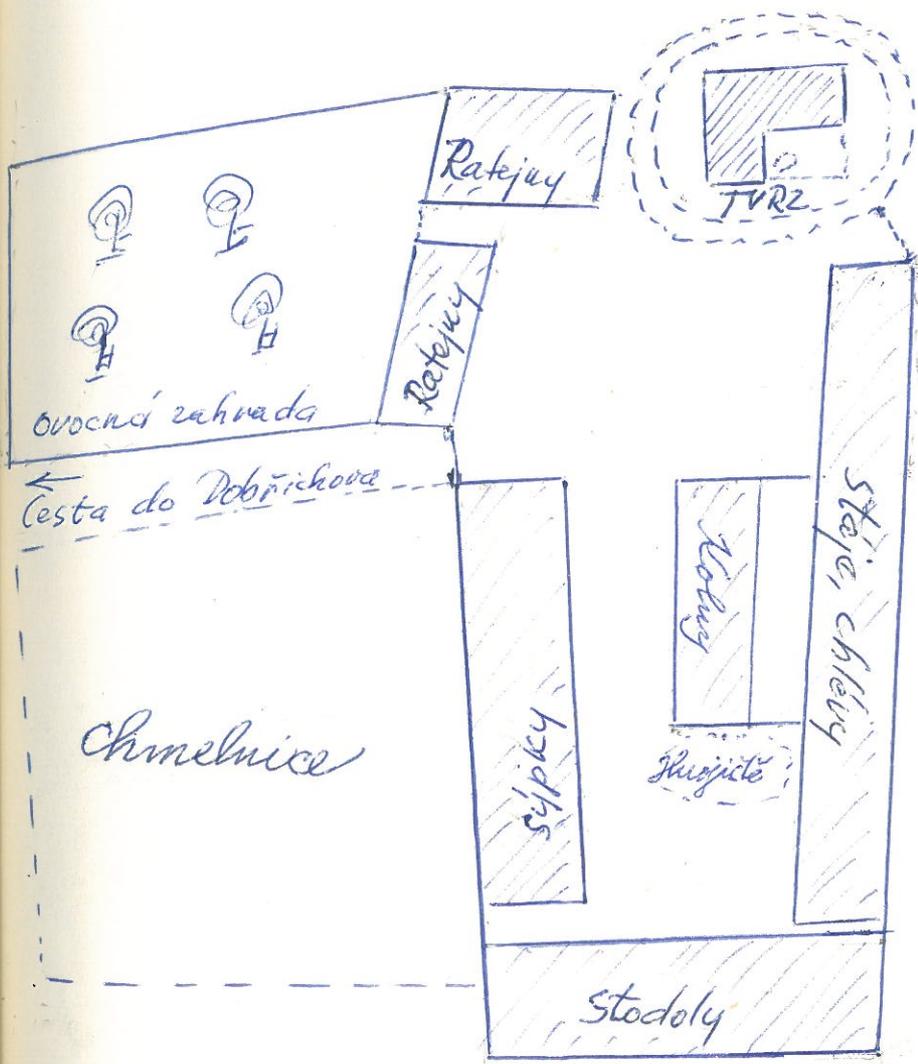
- 1678,1679 Jakub Horáček, šafář ratenický
1688 Gabriel, šafář ratenický
1695 Anna, šafářka z Ratenic
1702-1712 Matěj Hovorka, šafář z Ratenic, manželka Anna,
 Její dcera Dorota se r.1707 provdala za
 koláře Jana Svobodu
1715-1733 Frydrych Horel, manželka Kateřina zemřela
 r.1731 ve věku 45 let. Narodilo se jim 7 dětí,
 které krátce po narození všechny zemřely.
1715-1719 Martin Vaňovec, šafář z Ratenic, manželka
 Dorota
1721 Antonín Glos, manželka Johana
1737-1740 Jan Vošoust, manželka Kateřina
1753-1758 Jan Svoboda, r.1758 mu zemřel syn Jan, stár 28 r.
1755-1761 Jiří Šátek, manželka Kateřina
1760-1770 Václav Šátek, syn Jiřího Šátka. Roku 1765 se
 jako pacholek oženil s Kateřinou, dcerou
 Jiřího Králíčka z Cerhenic. Dcera Václava
 Šátka Anna se provdala r.1760 za Jana
 Nykodyma z Ratenic
1762-1778 Jan Zourek, syn sedláka z Radinku, manželka
 Magdalena. Bydleli v čísle 1 v Ratenicích.
 Dne 16.2.1778 se jejich dcera Kateřina
 provdala za Matěje Mirela, syna Františka
 Mirela, chalupníka v Ratenicích č.8

Prameny:

1. Karel Pokorný: RATENICE, kronika obce z r.1981, ve které jsou uvedeny prameny k dějinám Ratenic.
2. Matriky fary Dobřichov, OA Praha Karlov.
3. OA Benešov u Prahy, kartony 2, 3, 5, 35, 270, 272
4. Archiv MV Praha Dejvice, ev.č.504, 52/7, 1458, Tereziánský katastr č.1573
5. Archiv MV Praha-Těšnov - Počet záduší chrámu ratenického z let 1684-1745
6. Bílek: Dějiny konfiskací, sít.I, str.571
7. Archiv MV Praha-Karmelitská ul.: sekce I10 vojenské spec.mapy z r.1781

Ratenický dvůr

Prostřední
louže

Archiv český XXI, ročník 1903
Listy do Kouřimi zasláné:

Dopis Mikuláše z Dražovic a
na Cerhenicích do Kouřimi
z 22. ledna 1516

Slovitné opatrnosti pánuom purkmístru a radě města Kúřima,
pánuom súsedom a přáteluom mým milým.

Službu swí vzkazují, slovutné opatrnosti páni a přátelé
mojí milí!

Václav služebník muoj, ukazatel listu tohoto, vznesl jest
na mě, že nějaká Marta jsúci při něm v Retěnicích pode mnú
v chalupách, když jest on po potřebě své odešel, i pokradla
a pobrala mu téměř všecko, co jest v chalupě měl.

Kterážto Martha jest nyní v městě vašem, tak jakž on mě
zpravuje. Protož já vás prosím, znajíce takový její
nešlechtný účinek, že se jí ráčíte rozkázati ujistiti,
a co jest jemu Václavovi pobrala, jemu ráčíte radni
a pomocni býti, aby mu zase vrácena byla.

Znajíce, že jest věc spravedlivá, plnú vieru mám, že tak
učiniti ráčíte, jakož bych já na žádost vaši též se
zachovati chtěl.

Datum Cerhenice v úterý den svatého Vincenti léta Páně XVI°

Mikuláš z Dražovic na Cerhenicích.

R A T E N I C K É H O S P O D Y

Napsal: Marek Pokorný

Ratenice, duben-květen 1987
a září 1989

Ratenické hospody

Ratenická hospoda, dříve nazývaná krčma, stála na křižovatce cest naproti tvrzi, dvoru a kostelu, se kterými tvořila jednotný ekonomický celek. Stála na stejném místě, jako dnešní pohostinství Jednoty v čísle 32.

Nejstarší záznam, připomínající v Ratenicích kčmu, je v "registrech důchodních města Nymburka z let 1535-1542". Je zde připomínán Kuba krčmář, který platil Nymburku pololetně 45 grošů úroku. Další záznam o ratenické krčmě je v urbáři poděbradského panství, který je uložen v archivu ministerstva vnitra v Praze.

Ve výsadní krčmě byl v r. 1553 osedlým Kuba Kotkovskej, který platil z jednoho lánu rolí o sv. Jiří 45 grošů a o sv. Havlu rovněž 45 grošů úroku. Jedná se bezpochyby o stejného Kubu krčmáře, který je uváděn v nymburských důchodních registrech. V urbáři je i prvý záznam o pítí piva v obci. Krčma byla výsadní a vrchnost do ní zřejmě dodávala pivo z poděbradského pivovaru. Robotní zápisy byly ratenickým poddaným stanoveny tímto urbárním zápisem:

"Vssickni mešepsani z tez wsy powinni sou na lukach kralowskych tu kdez se jim rozkazie seno k hrzadem hrabati, a za to se plati pacholku s widlemi kazdemu za I den po I /gr/ a s hrabieimi za I den po 5 /gr/ a ktomu se jim chlib a rzydke pivo przydawa."

V roce 1554 ožních byla ves Ratenice spolu s krčmou postoupena Davidu Štřelovi z Rokyc a na Cerhenicích výměnou za jeho ves Popovice.

V roce 1566 byla vyslýchána v Nymburce útrpným právem Anka Suková, která bývala šenkýřkou v ratenické krčmě. Anka Suková pracovala před svým zadržením u Zmrzlých v Nymburce, kde prodávala chléb. V Ratenicích se znala s jakýmsi Valentou z Dobřichova, kterému přidávala do piva strojený prach, aby byl na ni laskav. Valentu, který jí pomáhal řezat slámu, přechovávala v komoře a ve sklepě. Anka Suková se na mučení přiznala ke krádeži dvou housat. Když se po housatech rateničtí sedláci sháněli, tak je zapřela. Housata prodala Apoleně, která byla v ratenické krčmě rovněž šenkýřkou.

Když nymburští konšelé vyslýchali na mučení Apolenu z Ratenic, kterou jim Suková označila, vypovídala:

"Líhala jsem s Valentou z Dobřichova, chodíval ke mně do Ratenic. Dávala jsem mu pítí, aby na mne laskav byl." Z výpovědi obou žen vyplývá, že dobřichovský Valenta byl jejich pomocníkem i milencem.

Apolena se přiznala na mučení k čarování. Když se kravám, které opatrovala, začalo ztrácet mléko, Apolena "ukrojila tři topinky a sušila je na bezovém uhlí na roště. Rošt obrátila nohama nahoru a topinky spouštěla na niti do studnice. Pak je dávala kravám v syřišti. Přitom říkala slova: "Aby ty krávy měly tolik mlíka, jako ty vody v té studnici."

Dále Apolena uvedla: "I mívala jsem hned mlíka. Též mi jeden vovčák dal koření, abych je zakopala mezi vraty, že mi jiní nebudou moci uškoditi. Ale ten vovčák umřel. Též jsem radila jednomu pastuchovi, aby zjednal chřtán vlčí a prolil jej vodou a potom tou vodou aby kropil před stádem, že mu ten rok vlk nic nevezme."

A když v Ratenicích nechtěly pastuchovi ovce ze vsi jítí a jen kolem se točily, Apolena ovcím učarovala, že za nic šly až za ves. V době svého působení v Ratenicích koupila Apolena kradený plášť za půldruhé kopy grošů a vyměnila kabát za pivo. Jakýsi Petružilka a Duspivo nabídli Apoleně futro a aksamit, které uloupili židům na slezské silnici a které měli uložené v Pístech u Steklého.

Nebohá Anka a Apolena byly zahrabány za živa na nymburském popravišti za přítomnosti městského rychtáře Jiříka Antošů a konšelů Jakuba Herštáka a Michala Pekaře.

Z roku 1584 vypovídal na mučení v Nymburce písač Havel, že kradl v mnoha okolních vesnicích. Havel navštívil se svým společníkem Janem Páperkou, Mikšem Karáskem, jinak Čížkem, Mikešem Kučerou, Václavem Chmelíkem a Janem Čejkou šenkýřku Ludmilu ve Vrbové Lhotě a šenkýřku Kateřinu v Ratenicích. Šenkýřce Kateřině zanechali v Ratenicích vyřezané části z těl oběšenců, kteří viseli na nymburském popravišti. Kateřina jim za to dala tolar, který "dali do čepu". Z Ratenic pokračovali společně do krčmy v Novém Městě za Cerhenicemi, kde byla krčmářkou Maruše.

Protože krčmářky v Ratenicích a Novém Městě patřily cerhenskému pánu Mikuláši Střelovi z Rokyc, zaslali mu 10. 4. 1584 nymburští radní žádost o vydání obou krčmářek. Mikuláš Střela se však obou krčmářek zastal, protože nymburským ihned odpověděl, že žádná krčmářka na jeho gruntech toho jména se nenachází.

Naproti tomu osud vrbovohotecké šenkýřky Ludmily se patrně naplnil. Poděbradský hejtman ji po mučení ihned vsadil do vězení. Záznamy v nymburské smolné knize jsou smutným svědectvím toho, jak pověry ovlivňovaly myšlení a jednání lidí, právní i soudní praxi.

Dne 23. března 1651 byl proveden odhad ratenické krčmy "se vším od starodávna příslušenstvím, kromě masného krámu, který k ní patřil.", na 50 kop grošů míšenských, bez závdavku. Protože krčma byla "na stavení velmi sešlá", byla přenechána cerhenickým pánem Vilémem Střelou z Rokyc za nižší cenu 36 kop 30 grošů míšenských poddanému Martinu Netušilovi, který byl usedlým zahradníkem v Ratenicích. Nerušil byl stár 35 let, jeho manželka Žofie 40 let a dcera Anna 18 let. V této době násilného obrácení na katolickou víru oba Netušilovi přestoupili, avšak jejich dcera Anna byla v roce 1651 stále podobojí, tedy nekatoličkou.

Ke krčmě přidala vrchnost Netušilovi i hlouku zvanou Sbělskou do té doby, dckud se k ní nenajde hospodář. Krčmář Netušil byl povinen platit daň z piva, t. zv. posudné, jakmile vyrovná dluh na krčmu. Protože mu již v roce 1651 chyběly peníze na zaplacení úroku z krčmy ve výši 2 kop 30 grošů míšenských, musel si je oddělat prací v panském dvoře.

V letech 1666-1738 se postupně na krčmě vystřídalo 7 krčmářů. V gruntovní knize zásmuckého panství je zápis o prodeji panské hospody dne 24. dubna 1738 /již není používán název krčma/, kterou koupil od hraběte Františka Filipa ze Sternberka za 200 zlatých rýnských panský bednář z cerhenického pivovaru František Honejšek. Kupní smlouvu podepsal v zastoupení hraběte Sternberka cerhenický hejtman Jan Voska.

Při podpisu kupní smlouvy složil Honejsek 50 zlatých rýnských a hospodu zaplatil v roce 1752 v ročních splátkách po 20 zlatých. Hospoda byla postavena ze dřeva a byla při ní orná dominikální pole:

Nad lány	1 kus o výměře 2 strychů
V lánech podle Frýdového pole	1 kus o výměře 2 strychy
U mokra	1 kus o výměře 4 str. 2 věrt.
Celkem	3 kusy o výměře 8 str. 2 věrt.

Dále patřila ke krčmě Louka Červenovská "pod 1 vůz sena". Z hospody, polí a louky byl povinen Honejsek platit a odvádět "stálý plat neboližto úrok" do důchodu cerhenského a to o sv. Jiří 15 zlatých a o sv. Havle rovněž 15 zlatých, celkem 30 zlatých rýnských ročně.

V kupní smlouvě s Františkem Honejskem zakotvila vrchnost tuto podmínku, která vyjadřovala vlastnický vztah k hospodě:

" Poněvadž hospoda tato s případnostma jak svrchu podotknuto, dominikální a beze všech břemen zemských jest, pro stranu prodávající - a budoucí pány Pohsesšsores panství Cerhenického tato zaopatření se činí,

- že kdyby svým časem J. Milost královská, nebo slavní p. páni stavové královští českého generální Commisi vilit do země vyslati ráčily, a hospodu tuto s případnostma, do sešlosti poddací potáhnouti chtěli, tehdy v tom příběhu nynější i budoucí milostivá vrchnost panství Cerhenického moc i právo jmíti má, takovou hospodu spolu s případnostma zase zpátky retrahírovati a sobě zvosobiti; však naproti tomu kupujícímu, neb budoucímu držiteli tu sumu trhovou, neb vyplacené termíny zase zpátky vydati povinen bude.

Stal se zápis v kanceláři hospodářské Cerhenické dne a léta svrchupsaného."

Po smrti Františka Honejska převzal hospodu jeho syn Jan Honejsek, který jí zadlužil. Kupní smlouvou z 16. 10. 1767 převzal hospodu od Jana Honejska jeho švagr Bernard Vlasák, který byl panským bednářem v cerhenickém pivovaru.

Trhová cena byla rozdělena mezi pozůstalé:

Františku Honejskovi, bednáři panskému.....	35 zlatých
Janu Honejskovi, odstupujícímu švagrovi....	35 "
Dorotě, manželce kupujícího.....	35 "
Anně, za Jana Taránka v Cerhenicích vdově..	35 "
Anně máteři.....	60 "
Celkem	200 zlatých

Při uzavření smlouvy Bernard Vlasák ihned složil

Janu Honejskovi	35 zlatých
Anně Taránkové	18 "
Anně máteři	36 "

Ostatní částky se uvolil splácet v následujících letech při gruntovních účtech.

Při hospodě byla stejná pole a louka jako v roce 1738 a stejný stálý roční plat ve výši 30 zlatých. Bernard Vlasák neměl na zaplacení kupní ceny potřebné hotové peníze. Zapůjčila mu je církev ze zádušní pokladny ratenického kostela ve výši 100 zlatých na 4% úrok. Vlasák dluh pravidelně splácel i s úroky. V roce 1795 činil jeho dluh ratenické záduši 31 zlatých 12 krejcarů.

Zajímavé jsou podmínky vrchnosti, které začlenil do kupní smlouvy vrchnostenský správce v Gerhenicích Jan Švarc a které byl povinen Bernard Vlasák a nájemci hospody dodržovat a plnit.

- všechny povinnosti týkající se hospody, jako Musical, masitou sbírku, dluhy, daně a jiné v zemi se vyskytující daně a břemena, ať v pracech, obilí, seně, anebo v jízcách bude povinen odvádět a vykonávat,
 - kdyby se v platech opozdil a dělal dluhy, stavení zanedbával, potom "ouřad hospodářskej pak k pořádnému odvodu jeho povinnosti, jak k bezpečnému zachování stavení tam stojící jej přídržovati má,
 - od zakoupení hospody musí všechnu správu sám nésti a pokud by hospoda byla ohněm obrácena v popel, nebo jinak zničena, musí ji vlastním nákladem opět postavit,
 - kupující má pivo a kořalku bedlivě pilně šenkovati, na každý vyšenkovaný sud piva 8 rakouských žejdlíků páleného brátí a jedno i druhé dle od ouřadu určené ceny vystavovati a prodávati,
 - pivo nefalšovati, ale vždy dobré a vyležené míti tak, aby při viztýrování hospody nikdo a to sice pod pokutou 2 zl. 20 kr. natrefený a vynalezený nebyl,
 - sklenice a džbánky z kanceláře cejchované míti,
 - cizí pivo neb kořalku pod pokutou a těžkým odpovídáním nešenkovati,
- počestným lidem a sice wesměš jednomu každému zdrvořile a ochotně sloužiti, žádného přes slušnost nepřetahovati,
- čistotu a úklid v šenkovně a v celém domě neustále zachovávat,
 - s potravou pro lid a potřebným obrokem pro potašy vždy zaopatřený býti,
 - a aby pivo i taky v létě v té podstatě a dokonalosti vždy k natrefení bylo, tehdy/od strany ouřadu jiného času tam se snažiti bude, aby pivní sklep dle možnosti a postačitelnosti v robotě s potřebným k tomu ledem zaopatřený byl,
 - kupujícímu se povoluje, aby pro domácí potřebu drobný dobytek držel /velký ale veskrz se vynímá a zapovídá/,
 - maso ale k zhoubě a stáčení, tamného masného krámu sekati, nebo prodávati, žádným způsobem povoleno není. "

Protože Bernard Vlasák byl v cerhenickém pivovaru bednářem, a vrchnost jej v této jeho povinnosti neuvolnila, musel si zaopatřit pro ratenickou hospodu nájemníka, který měl býti podle podmínek smlouvy "šikovný, schopný, slušný a ve všech platech pořádný, víry křesťanské a katolické." Nájemce hospody byl povinen "žádných zlých nebo podezřelých lidí, jak mnohdykrát se na hospodách stává, přechovávat, pytláctví a jiné nepřislušnosti ani sám, ani skrze své domácí tropiti a provozovati, počestně se chovati a pokojně živ býti, ouřadu a představených jeho všechnu povinnost a poslušnost proukazovati."

Podle josefského katastru z r. 1785 činila výměra polí při hospodě Bernarda Vlasáka:

č.kat.	Název pole /louky/	vídeňských sáhů
89	pole V kopcích	3762
104	pole Na lomnici	2169 3/4
131	V lánech	2640
132	V lánech	1881
140	Nad mokrejma	5832 3/4
234	Červenovská	1196 1/4
		<u>17481 3/4</u>

s předpokládaným výnosem 124.2 měřic žita, 71,15 ječmene a 48,3 měřic ovsa.

Dále byla při hospodě louka kat. č. 166 V mokrejch o výměře 2879 1/4 vídeňských sáhů s výnosem 18 45/100 centů sena a 9 centů otavy. Při hospodě byla zahrádka o výměře 33 sáhů.

Bernard Vlasák platil dědičnou gruntovní daň /Erbgrundzins/ ve výši 33 zlatých ročně.

Protože byl již stár, odstoupil Bernard Vlasák 15. března 1788 hospodu se vším příslušenstvím, polí a lukami svému synu Václavu Vlasákovi. Václav na sebe převzal závazek, že vyplatí

bratru Karlovi, ženatému na Moravě.....	50 zl.,
" Janovi	50.-"
" Josefovi, který sloužil na vojně u artilerie ...	50.-"
sestře Kateřině provdané do Cerhenic za Jana Bucka....	50.-"
sestře Anně provdané v Kolíně za Václava Mencla.....	50.-"
Sestře Ludmile, svobodné	60.-"
své matce, neb manželce Bernarda Vlasáka	50.-"
	<u>360.-zl.</u>

Václav Vlasák hospodařil na svých a na pronajatých polích od ratenické záduše. Nutil jej k tomu asi značný závazek, který měl vůči svým sourozencům.

V roce 1795 si pronajal od záduše

8 měřic 5 1/2 mázliků pole Za zádušní stodolou za 15 zl. 36 kr.

1 měřici 6 1/4 mázliků pole U Tetřeva za 8 zl. 6 kr. ročně.

V roce 1801 si pronajal od záduše

8 měřic 5 1/2 mázliků stejného pole: Za zádušní stodolou za roční nájem 20 zl. 24 kr., tedy za značně vyšší cenu než v r. 1795 a dále 9 měřic 1/2 mázliku pole U vobecní louky za 45 zl. 39 kr. ročního nájemného.

Z roku 1804 se zachoval odhad hospody č.32 na částku 1450 zlatých, ze kterého si můžeme učinit představu o její tehdejší podobě. :

Zednické práce: Kuchyň: kamna, pec chlebová s komínem v jednom, sklep pивní kamenný, stodola z gruntu nově postavená, studně.

Tesařské práce: šenkovna, síň, komora, vše dřevěné, mezi kterými se okna, dveře a zámky nacházejí, maštale ve čtverých závřítí, stodola nová, 2 špejchary s 2 komorami, dvorní hradby s 2 vraty.

Václav Vlasák prodal hospodu r.1811 Václavu Zourkovi, synu sedláka z Ratenic č.22, který ji roku 1834 prodal Jiřímu Škopkovi k rukám jeho syna Václava.

V letech 1841-1880 je připomínán na hospodě František Hladík. Po roce 1880 vedla hostinec vdova Anna Hladíková a od 7. srpna 1882 její syn Jan Hladík, který vlastnil 31 měř a 255 sáhů polí.

Jan Hladík mimoto hospodařil na pronajatých polích. V roce 1891 si pronajal od Františka Miškovského z č.53 2 míry pole V kopcích za roční nájem 64 zl. a 4 zlatky daně a 2 1/2 míry pole U vsi za 69 zl. a 3 zlaté daně.

Janu Hladíkovi byla hospoda i s polí prodána v exekuční dražbě, při které ji koupil František Podhora. Ten odprodal od čísla 32 pozemky a hostinec prodal Tomáši Horáčkovi z Ratenic č.23. Tomáš Horáček byl na hospodě hostinským od 15.5.1901. Postupně přikoupil k hospodě pozemky, na kterých hospodařil. Podle odhadu z roku 1920 činila celková hodnota majetku při č.32

budovy.....	12400 K
pozemky	10900 K
příslušenství	6700 K

Celkem 30000 K

Tomáši Horáčkovi doškami krytá hospoda vyhořela 26.9.1902. Ve 14 hodin vypukl oheň od jisker, které přilétly z komína v blízkých školních bytech č.49, chytla střecha hostince. Od hospody chytly chlévy a potom i doškové stavení Jana Voláka č.31, které zcela vyhořely. Opětovně vyhořela hospoda 24.6.1907.

V roce 1924 odprodal Horáček hospodu i s polí a inventářem svému zeti Karlu Kratochvílovi z Cerhenic a odstěhoval se do Sadské, kde si v čísle 11 pronajal hospodu.

Karel Kratochvíl při hospodě provozoval i řeznictví a uzenářství. Po jeho smrti v roce 1949 vedla hospodu vdova Františka Kratochvílová až do své smrti r.1952.

Podle odhadu z 12.4.1949 činila hodnota majetku č.32

hostinec a hospodářské budovy	90000 Kčs
8 kusů hovězího dobytka	40000 "
mrtvý inventář	10000 "
hostinské zařízení	30000 "
9,62 ha pozemků, z toho	
6,04 ha v katastru obce Ratenice	150000 "
Celkem	320000 Kčs

V roce 1962 upravilo starobylou ratenickou hospodu spotřební družstvo Jednota Nymburk do dnešní podoby. Hospoda nese číslo 37. Zbývající polovina usedlosti, která nese číslo 32 /t.j. číslo původní hospody/ rozdělili mezi sebe synové Karla Kratochvíla, Ladislav a Karel Kratochvílovi.

Ve feudální době dodávala do Ratenic pivo a kořalku vrchnost ze svého pivovaru a palírny v Cerhenicích, který byl považován za nejstarší pivovar v Čechách. Roku 1713 vyráběl 562 1/2 sudů piva ročně, dani podrobený výnos činil 2249 zlatých 20 krejcarů ročně. Pro pivovar pěstovala vrchnost chmel na svých polích v Cerhenicích a Ratenicích.

V roce 1926 vystavoval cerhenský pivovar 1486 hl. piva.

V pamětní knize statku Cerhenice je v roce 1932 zaznamenáno:

"Pivovar vzhledem k hospodářské krizi, stálému zvyšování daní - nápojové ze 32.-Kč na 46.-Kč, obrátové ze 4 1/2% na 7 3/4%, výroční daně z 42.-Kč/hl, vyjdou daně asi 105 Kčs na hektolitr a ze 165 - 170 Kč je hektolitr piva prodáván. Pivovar je pasivní, výstav klesl o 47% na 1800 hektolitrů piva."

Hostinec v domě číslo 6.

V tomto domě zřídil hostinec po roce 1850 Jan Kulač. K roku 1857 je připomínán jako hostinský u jména svého syna v katalogu ratenické školy. Jan Kulač pozemky od č. 6 jednotlivě rozprodal a hostinec předal své dceři Anně, která se provdala za Václava Doubravu ze Žher u Českého Brodu.

V hostinci Václava Doubravy se scházeli příslušníci mladočechů. V prosinci 1890 Anna Doubravová zemřela a koncem roku 1900 Václav Doubrava živnost zastavil. Dům č. 6 prodal Augustinu Výbornému a v roce 1901 zemřel.

Augustin Výborný žádal 1.3.1901 o udělení koncese na hostinskou živnost, která mu byla povolena. Hostinec držel až do roku 1905, kdy dům prodal Aloisi Skalovi, kterému 6.7.1906 schválilo hejtmanství v Poděbradech jeho žádost o hostinskou koncesi. V roce 1926 Skala zemřel a vdova prodala dům Antonínu Linhartovi z Hlízova /V r. 1926 zde krátce provozoval živnost J. Hnyk./

Koncem 40. let vdova po Antonínu Linhartovi živnost zanechala a provozoval ji po několik let Josef Holoubek. V padesátých letech byla hospoda zrušena.

V hostinci Aloise Skely se shromažďovali sociální demokraté a od r. 1921 místní organizace KSČ v Ratenicích a Ederovaná dělnická tělovýchovná jednota.

Roku 1862 hospoda Jana Kulače vyhořela. Dne 24.5.1903 vyhořela hospoda Augustinu Výbornému spolu se sousedním stavením číslo 64 Václava Výborného a č. 5 V. Nádvořníka.

Hostinec v domě číslo 10

V roce 1875 zřídil v tomto domě hostinec Václav Nádvořík. V r.1880 pronajal hostinskou živnost Marii Löwitové z Poříčan. V roce 1886 vedl již hostinec opět Václav Nádvořík. V roce 1887 se léčil a předal hostinec svému synu Josefu Nádvoříkovi, který roku 1895 zemřel. Živnost vedla vdova Marie Nádvoříková, rozená Miškovská, dcera rolníka Františka Miškovského z č.53, od roku 1900 Josef Štella, za kterého se Marie Nádvoříková provdala. V roce 1901 požádala Marie Nádvoříková o změnu jména koncese pro č.10 na Josefa Štella. Josef Štella odtrhl od č.10 pozemky a převedl je k čílu 5, které odkoupil od Františka Nádvoříka.

Hostinec Štella prodal r.1904 Václavu Linhartovi, který zde rovněž provozoval hostinskou živnost. Od roku 1913 zde provozoval živnost jeho syn Eduard, kterému byla téhož roku povolena i řeznická živnost. Při hospodě si zřídil Eduard prodejní místnost na maso a masné výrobky. Na přelomu 40.a 50.let byla zde hospoda zrušena a v hostinském sále byla zřízena prodejna Jednoty Nymburk, která zde byla až do roku 1989, kdy se přestěhovala do nové postavené samoobsluhy na návsi, na místě domu č.7. Ed. Linhart čepoval v hostinci Dymokurské pivo.

Úsilí Josefa Němce o zřízení hostince

Socialistické myšlenky zapustily v obci počátkem tohoto století pevné kořeny. Sociální demokraté neměli svou pevnou spolkovou místnost a schvázeli se proto převážně v hostinci v domě č.6, kde se čepovalo černokostelecké pivo.

Josef Němec, který byl průkopníkem socialistických myšlenek v obci, usiloval o zřízení hostince ve svém domě č.142, který si v roce 1910 postavil. Dne 7.9.1913 podal žádost o schválení hostinské koncese na veřejný výčep piva. Jeho žádost byla tehdejším obecním zastupitelstvem zamítnuta s odůvodněním, že v obci jsou tři hostince, které postačují.

V roce 1920 prodával Josef Němec ve svém domě č.142 lahvové pivo od cerhenického pivovaru. Jeho dům se stal dostavěním socialisticke orientovaných lidí, kteří zde diskutovali o politických událostech.

Podruhé Josef Němec žádal o udělení koncese v roce 1921. Obecní zastupitelstvo jeho žádost 5.6.1921 projednalo a jednohlasně doporučilo ke schválení. Avšak hejtmanství v Poděbradech její vyřízení protahovalo. Dne 10.7.1921 si vyžádalo od obecního úřadu v Ratenicích protokol usnesení zastupitelstva o schválení hostinské koncese pro J. Němce. Dne 23.10.1921 se poděbradské hejtmanství opět dotazuje na obecním úřadě, kolik je v Ratenicích hostinců, jakoby tento údaj ze svých podkladů neznali a konečně 19.11.1921 hejtmanství žádost Josefa Němce zamítlo.

Josef Němec v domě č.142 provozoval nadále krejčovskou živnost a prodával lahvové pivo cerhenického pivovaru.

O společenském a kulturním životě

V krčmách a hospodách se odedávna soustřeďoval společenský i kulturní život obce. Tady si vyměňovali informace o událostech v blízkém okolí, od pocestných se dozvídali o událostech a životě ve vzdálených krajích. Zde vyprávěli vojenští vysloužilci o bitvách, válce a dalekých zemích monarchie i Evropy.

Odedávna se v hospodě hrály karty. Když 13. října 1814 v Ratenicích zničil oheň za dvě hodiny čtrnáct stavení, píše o tom milčický rychtář Vavák ve svých Pamětech, že podle jedné domněnky "jeden familiant před večerem obilí na mlatě čistil a tabák kouřil, že tam snad houbu upustil" a podle jiné domněnky údajně "jakýsi handlíř z Čáslavě, jehož tamní karbaníci o kolik set připravili, ten oheň založil.

V hospodách se odedávna konaly i taneční zábavy, které se v záznamech a pamětních knihách minulého století často nazývají trdlovačky.

V Pamětní knize dobřichovské fary je k roku 1832 zapsáno, že "v času masopustním nebyla jedna neděle, aby skoro v každém místě muziky i tance se neprováděly."

V téže knize se k roku 1870 kriticky píše o poměrech v Ratenicích: "Současní i hodnověrní lidé vyprávěli o zpuštění mravů, především mládeže v obci Ratenické, že člověk poctivý zde bez úsklebků a pokřiku projítí nemohl, ba i věci svaté k úsměškům snižovány bývaly. Bylo to před tamní poutí, když tam slyšán byl hříšný pokřik - zítra bude Kuba s Ankou tancovat - ! " +/

Dnes se nad takovým výrokem mladých lidí pousmějeme. Svědčí o tom, že mládež se připravovala na oslavu ratenické pouti po svém. Poutí pro ni nebyla již zbožným procesím, ale veselou oslavou spojenou s muzikou a tancem.

S mládeží to neměli její vychovatelé nikdy lehké. V roce 1861 si poznamenal řídící učitel Antonín Hoffmann do katalogu, že Jan Hladík, syn hostinského z č. 32 nechodí do školy, protože "toužil raději v neděli po kartách."

Stejně tak když neposílali rodiče do školy Annu Nádvořníkovou z č. 25, u jejího jména si učitel v katalogu důvěrně německy poznamenal: "Byla stále opilá".

Další stručný záznam v témže katalogu je z 25. 5. 1861: Čeledínská lůza stavěla máje, žádný do školy nepřišel." Dne 27. 10. 1871 děti ze vsi vůbec do školy nepřišly a učitel Hoffmann opět stručně poznamenává: "Příčina toho - posvícení."

Na schůzi učitelé ratenické školy učitel Jan Hejduk kritizuje, "že v jednotlivých případech trpí hostinští dítky na tanečních zábavách." a požádal zástupce místní školní rady, aby hostinským bylo připomenuto nařízení okresní školní rady s pohružkou, že budou potrestáni.

A opět 25. 5. 1892 řídící učitel Jan Hejduk se dožaduje, "aby se nestýkala školní mládež na zábavách s odrostlejšími" a 4. 12. 1892 poukazuje na to, že "mnoho žáků 2. třídy bylo na posvícenské zábavě v hostinci." Řídící učitel požádal obecní představenstvo, aby zakročilo vůči hostinským a farář žádal učitele, aby uvedení žáci "vykonali v kostele ve dnech 30. 11. a 1. 12. svaté pokání."

+Ratenická poutí je na svátek sv. Jakuba /25. července/, dne 26. července je svátek sv. Anny.

Vedle bujaře oslavovaného konce masopustu, velikonoc, stavění májů a po dva dny slaveného posvícení, konala se každoročně Kateřinská zábava, která byla mimo posvícení největší slavností v roce a trvala i dva dny.

Oslava vznikla z toho, že ku konci listopadu byli občané povinni odevzdat obecnímu pastýři /či slouhovi, jak se tehdy říkalo/, z každého kusu odbytka 2 čtvrtce žita. Tato tak zvaná sýpka se odbývala okolo svátku sv. Kateřiny v hostinci, přičemž se obilí úmyslně přesýpalo a přebytek obilí byl slouhovi prodán. Za utržené peníze se oslavovala Kateřina.

Na posvícení se tradičně zvali přátelé z cizích obcí, které bylo nutno dobře pohostit. Ratenický rolník Fr. Miškovský o tom ve svých vzpomínkách m. j. píše: "K posvícení se musilo nějaké prasátko zabít, aby byly jaternice a pečínka k hodům posvícenským, jichž jídelní lístek rozmnožen byl husou, kachnou, nebo kuřaty. Také v každém hospodářství se bral k posvícení soudek piva a to buď čtvrtně 40 mázů, nebo půlsuď 80, mázů, jak kde čekali hostů.

Ratenský řídící učitel Antonín Hoffmann byl dobrým hudebníkem, který hrál, na tanečních zábavách a učil hrát nadané žáky na hudební nástroje.

František Miškovský ve svých vzpomínkách o učiteli Hoffmannovi napsal: "Tento učitel vyučoval také hudbě a nutil otce mého, bych se také hudbě učil a když on svolil, vypůjčil jsem si nejdříve od strýce housle a pak mi otec k žádosti učitele koupil křídlovku, na kterou mne asi rok učil.

V čase mého učení byl v kterýchsi časopisech zveřejněn inzerát, že přijmou do divadla na "Vídence" ve Vídni +/- malé muzikanty. Učitel Hoffmann počal hned se správou divadla vyjednávat a za krátký čas zaslala správa divadla peníze na cestu a učitel nás tam dovezl a další výminky nám projednal.

Bylo nás z Ratenic šest a tam se k nám přidali dva z Rožmitálu. Honorář jsme měli ujednaný: byt, stravu, prádlo, topivo a svítivo, mimoto každý 1 zlatý denně.

Do Vídně jsme přijeli 15. listopadu 1861 a pobýli jsme tam do 20. března příštího roku. Byli bychom tam zůstali déle, kdyby byl ředitel divadla nemusel ohlásit konkurs a nás nucen byl propustiti.

V divadle hráli jsme při rozličných výpravných hrách až do masopustu, nato bylo divadlo přeměněno v taneční sál a v tomto masopustu odbývalo se v něm 16 maškarních plesů, při kterých jsme hráli pro kuřáky, kdežto pro tanec střídavě hrála kapela Straussova a kapela vojenská. Po čase mého pobytu ve Vídni navštívil divadlo císař, jednou při divadle, podruhé při maškarním plese.

Mimo večerních zkoušek a hry v divadle měli jsme dosti volného času, který jsme používali na procházky a prohlídku Vídně a tak jsme se za ten nedlouhý čas ve Vídni dosti seznámili a ji prochozíli.

+/- Název divadla zněl "Auf der Wiene". Hrával zde často Richard Strauss.

Když se v divadle přestalo hrát, byli jsme posláni domů. Koupeny nám jízdní lístky na dráhu a každému dáno 5 zlatých na cestu a na ostatní, co jsme měli zaděláno, jsme si nevybrali. Dostali jsme poukázky, které však zůstaly bezcennými, neb při projednávání konkurzu vyšli jsme naprázdno. Nelitovali jsme však toho, neb jsme se podívali zadarmo do Vídně, což by se asi jinak sotva stalo.

Abych aspoň trochu hudbu, které jsem se obstojně vyučil, zužitkoval, chodil jsem po dva roky v neděli s pískolhoteckou kapelou hrát, čehož jsem později zanechal, protože jsem neměl nikdy odpočinek. O všedních dnech musel jsem konati práce hospodářské a v neděli zase hrát a proto jsem hudbu zcela zanechal."

Dbát na dodržování pořádku v hostincích bylo povinností obecního zastupitelstva. Dne 29.6.1889 stanovilo obecní zastupitelstvo policejní hodinu na lo. hodinu večerní.

Na schůzi obecního zastupitelstva 6.12.1896 byl čtem oběžník okresního výboru v Poděbradech k dozoru nad tanečními zábavami. Obecní zastupitelstvo se usneslo:

- počet tanečních zábav omezit na dobu nejmenší,
- hostinským budiž nařízeno, aby místnosti jejich vyhovovaly veřejné bezpečnosti, mravnosti a veřejnému zdravotnictví,
- doby pořádání tanečních zábav v létě buďtež obmezeny na kratší dobu.

Dne 7.7.1901 obecní zastupitelstvo nařídilo, aby hostinští zřídili kryté záchody.

Policejní hodina byla při zábavách často překračována, za což hostinští platili do pokladny chudých vyměřenou "pokutu". Rovněž počet zábav nijak omezován nebyl, protože členové zastupitelstva byli spoutáni příbuzenskými a přátelskými svazky s hostinskými.

O počtu tanečních zábav v Ratenicích máme zprávy z konce minulého století.

V letech	konalo se	ze kterých	do pokladny chudých zaplaceno
1895-1913	258 zábav		490.5 K
1914-1918	20 "		73,76 K
1919-1948	313 "		8093.-- Kč

V letech 1895-1900 odváděl se do pokladny chudých z každé zábavy poplatek 55 krejcarů, t. j. 1 K lo haléřů, od roku 1903 do konce roku 1918 činil tento poplatek z jedné zábavy 2 K.

Počty zábav v jednotlivých letech byly barometrem hospodářské a politické situace. Na příklad v letech hospodářské krize a okupace počet zábav v obci silně poklesl:

Rok	počet zábav	Rok	počet zábav	Rok	počet zábav
1928	22	1934	12	1940	4
1929	21	1935	9	1941	6
1930	21	1936	6	1942	5
1931	12	1937	6	1943	1
1932	13	1938	8	1944	-
1933	13	1939	6	1945	-

Hasičské plesy se konaly od roku 1886 do konce roku 1900 převážně v hostinci Marie Nádvorníkové v č.10, kde měl sbor svou spolkovou místnost. Po roce 1900 se plesy konaly střídavě ve všech třech hospodách. Plesy sboru dobrovolných hasičů končily zpravidla přebytkem, jak nasvědčuje vyúčtování plesu z 21.1.1928, který se konal v hostinci Karla Kratochvíla č.32:

Celkový příjem.....1343.-- Kč

Vydání: hudba	585.-- "
pivo hudebníkům	62.-- "
sál a světlo	150.-- "
kolky na žádost	16.-- "
dávka ze zábavy	143.-- "
pozvánky a dekorace	157,50 "
papír a známky	1,90 "
různé	20,50 "

Vydání celkem 1135,90 Kč Čistý přebytek 207,10 Kč

Při tanečních zábavách se sály v 1.polovině 19.století osvětlovaly olejovými lampami a od 60.let lampami petrolejovými. V hostinci č.32 zřídil Tomáš Horáček karbidové osvětlení /plynem acetylenem/. V době elektrifikace obce všechny tři hostince si daly zavést elektrické osvětlení.

Prvá taneční zábava s elektrickým osvětlením se konala v sále Karla Kratochvíla. Byl to věneček montérů firmy Černý ze Sadské, kteří v obci zaváděli elektriku.

Po roce 1848, zejména po pádu Bachova režimu se staly hostince centry politického a kulturního života v obci. V hostincích pořádaly politické strany a společenské organizace své výborové, členské a veřejné schůze. Mladočeši, kteří získali v 70.letech v obci převahu, měli své sídlo v hostinci Václava Doubravy /6/. V této hospodě byli mladočeši 29.6.1880 ve večerních hodinách napadeni, jak je uvedeno v obecní kronice a vzpomínkách Františka Miškovského, "zfanatizovanými stoupenci faráře Smělého a byli přitom ohrožováni na životech." Okna hostince byla přitom vytlučena.

Sociální demokraté měli po roce 1919 své sídlo v hostinci Aloise Skaly v čísle 6, kde měla i své stanoviště Dělnická tělovýchovná jednota, založená v roce 1920. Zde byla v roce 1921 založena i KSC a FDTJ /Federovaná děl.tělovýchovná jednota/.

TJ Sokol od svého založení v r.1920 měla spolkovou místnost v hostinci Tomáše Horáčka /32/, v pozdějších letech přešla do hostince Antonína Linharty /6/. Svě klubovny měl v uvedených hostincích i Sportovní klub Ratenice.

V roce 1920 se v obci konaly tyto zábavy:

			hostinec:
únor 1920	taneční zábava	soc.dem.organizace	Alois Skala 6
únor 1920	taneční zábava	DTJ	" "
září 1920	" "	DTJ	" "
září 1920	posvícenská	TJ Sokol	Tomáš Horáček č.32
10.11.1920	posvícenská	DTJ	Alois Skala č.6
prosinec 1920	Štěpánská	TJ Sokol	Tomáš Horáček č.32

Dne 4. února 1922 pořádala poprvé svůj ples místní organizace KSČ, jejímž důvěrníkem byl Václav Jančík /61/ v hostinci Aloise Skaly. Další zábava místní organizace KSČ se konala 7. května 1922 již v hostinci Eduarda Linharta č. lo. Do hostince Eduarda Linharta přenesla i své sídlo FDTJ, která zde cvičila a pořádala zábavy.

Dne 12. května 1922 uspořádala místní organizace KSČ lidovou historickou slavnost "Stínání kohouta".

V Ratenicích se z 19. století zachovaly jen útržkovité zprávy o místních divadelních ochotnících. Poprvé se o nich zmiňuje ve školní kronice r. 1886 řídící učitel Václav Rosický. Toho roku "divadelní ochotníci rateničtí se hráli dvě divadelní hry, jejichž čistý výnos byl věnován místním chudým."

Rateničtí studenti středních škol věnovali výnosy zábav většinou dobročinným účelům. Roku 1891 odevzdali studenti ze zábavy pořádané o vánočních svátcích čistých 8 zlatých ve prospěch školní knihovny. Roku 1892 odevzdal studující kolínského gymnázia Jaroslav Miškovský /53/ ve prospěch žákovské knihovny čistý výnos ze studentské zábavy ve výši 7 zl. 85 kr.

O počtu divadelních představení sehraných v Ratenicích se zachovaly zprávy od roku 1921. V letech 1921-1938 bylo sehráno divadelními ochotníky celkem 32 divadelních představení /DTJ, FDTJ, Sokol, sbor dobrovol. hasičů/. Spolek divadelních ochotníků Osvěta sehrál v letech 1939-1945 celkem 29 divadelních představení v hostinci Karla Kratochvíla /32/.

V říjnu 1926 sehrál v hostinci Karla Kratochvíla poprvé pojízdný biograf na němž film a ruční pohon promítačky.

V hostinci Aloise Skaly a Antonína Linharta byl vybudován kulčák, ve kterém bylo každou neděli a svátek velmi živo. Kulčáková dráha, krytá dřevěnou střešou, byla vybudována podél sousedního domu č. 64. Koulelo se zpod přístřešku umístěného na severní straně. Kulčák byl vybudován i v hostinci Marie Nádvorníkové v č. lo. Pozdější majitel Eduard Linhart jej zrušil.

- - - - -